

Årsrapport 2021

Årsmelding 2021

Innhold

- Forside
- Innholdsfortegnelse
- 1 Oppsummering av året
- 2 Familiesenter med lav terskel – forutsetninger for å lykkes
- 3 Familiesenterets faglige fundament og ideologi
- 4 Registrering og statistikk
- 5 Samarbeid
 - 5.1 Familievoldsteam – barn som lever med vold i familien
 - 5.2 Basisteam 0-6 år
 - 5.3 Konsultasjonsteam ABUP
 - 5.4 Tverrfaglig utviklingsteam (TUT)
- 6 Foreldreveiledning
- 7 Kompetanseutvikling
- 8 Annet utviklingsarbeid
 - 8.1 Omorganisering
 - 8.2 Tilsyn fra Fylkesmannen i Agder juni 2020
- 9 Utfordringer videre

Grimstad Familiesenter er et forebyggende lavterskeltilbud til barn og ungdom 0-18 år hjemmehørende i Grimstad, deres familier og øvrig nettverk med en målsetting om å kunne tilby tjenester raskt. Tilbudet er gratis.

I tillegg til samtaler, gis ulike gruppetilbud for foreldre og ungdom, kurs for par, fagseminarer og konsultasjon/ veiledning. Familiesenteret tilstreber å ha en vid og åpen samarbeidsprofil i forhold til frivillige og offentlige tjenestetilbud.

Familiesenteret er en helsetjeneste organisatorisk plassert i helseenheten, og fra 01.01.2022 i ny enhet for barn, unge og familier i oppvekstsektoren. Senteret består av 2 fulltidsansatte familieterapeuter, 2 PMTO-terapeutstillinger på henholdsvis 80 og 85 %. Midlertidig styrking med ansatt psykolog gjennom midler fra Statsforvalteren.

En *rådgivningsgruppe* bistår Familiesenteret med innspill i forhold til utvikling av tjenestetilbudet. Rådgivningsgruppa består av representanter fra politikere, ABUP, Familievernkontoret i Aust-Agder, politiet, barneverntjenesten, enhetsleder helsetjenesten/ kommuneoverlege, helsesøster- og jordmortjenesten, PPT, barnehagefaglig rådgiver og plankonsulent, samt kommunalsjef helse og omsorg/ oppvekst.

1. Oppsummering av året

Familiesenteret er i sitt 18. driftsår ved utgangen av 2021, og har alle disse årene hatt en kontinuerlig drift. Også under koronapandemien har Familiesenteret opprettholdt den ordinære driften som et lavterskeltilbud. Aktivitetsnivået er høyt, og stadig nye personer tar kontakt. Vi ser en økt pågang av foreldre, barn og ungdom som har fått ekstra psykososiale utfordringer som følge av pandemien. I den forbindelse har vi fått innvilget midler til psykolog fra Statsforvalteren som i sin helhet skal brukes til å styrke Familiesenterets lavterskeltilbud.

Høsten 2021 begynte en av PMTO-terapeutene på familierapportstudie. På sikt vil dette styrke bemanningen i Familiesenterets lavterskeltilbud. En styrking vurderes som helt nødvendig for å opprettholde dette tilbudet.

Tilbakemeldinger fra de som tar kontakt viser at flest kommer etter anbefaling fra familie, venner, helsestasjon, skoler og fastleger. I tillegg kommer mange på bakgrunn av informasjon fanget opp gjennom brosjyrer, informasjonsmøter, internett, presseomtale o.l.. Temaene i samtalene varierer stort innenfor psykisk helse og relasjonsproblematikk.

Statsforvalteren gjennomførte i 2020 tilsyn med tjenester til barn 7 – 12 år med psykiske utfordringer i Grimstad kommune. Tilsynet avdekket lovbrudd blant annet i forhold til manglende systematisk samhandling mellom tjenestene, og manglende ledelse. Som følge av dette har det også i 2021 vært jobbet aktivt med å forbedre det rapporten peker på, bl a gjennom arbeidsgrupper hvor Familiesenteret har deltatt.

Det har også vært prosesser knyttet til opprettelse av ny enhet i Oppvekstsektoren, hvor tjenester for barn, unge og familier skal samles under en felles enhetsleder.

Det vises for øvrig til Fylkesmannens/ Statsforvalterens tilsynsrapport.

Stillingene som koordinator for Familiens Hus og kommunepsykolog ble kuttet i budsjettet for 2021. Enkelte av oppgavene som lå til disse stillingene, er overtatt av Familiesenteret.

Familiesenteret har et utstrakt og godt samarbeid med en lang rekke tjenester innenfor - og utenfor kommuneorganisasjonen. Familiesenteret har ivaretatt egen kompetanseutvikling gjennom deltakelse i kurs, opplæring, videreutdanning og veiledning.

2. Familiesenter med lav terskel – forutsetninger for å lykkes

Med lav terskel menes at de som ønsker hjelp kan henvende seg direkte, uten henvisning. Andre forhold av betydning er fysisk plassering og – utforming. Språkbruk, hvordan vi snakker om utfordringer og vansker og målgruppe, er også viktig i denne sammenheng. Det skal være mulig å få time raskt.

Henvendelsene omhandler et vidt spekter av problemstillinger og tema, jvf tematisk liste under statistikk. Ofte vil de problemskapende forholdene være komplekse. Dette fordrer at de ansatte har høy og relevant kompetanse.

3. Familiesenterets faglige fundament og ideologi

Familiesenteret skal være lett tilgjengelig, kunne bidra med informasjon, kunnskap og veiledning til foreldre og andre som har ansvar for barn og unge.

Hensikten er at familier skal kunne få hjelp så tidlig som mulig i barnets oppvekst, og så tidlig at utfordringene er mest mulig håndterbare. Ved å tilby hjelp tidlig, når folk selv velger å ta kontakt, skal det ofte mindre til for at man kan få til ønskede endringer.

Familiesenteret har fokus på å samle og utnytte den kompetansen som finnes - i familien, i nettverket, og hos fagfolk i ulike tjenester. Utfordringer må ofte løses i den sammenhengen de oppstår, og i et samarbeid mellom de som er involverte. Familiesenteret ønsker at familien selv beholder mest mulig ansvar og medvirkning for å finne gode løsninger.

Vi anvender ulike metoder i det praktiske arbeidet; reflekterende samtaler og reflekterende prosesser, narrative -, løsningsfokuserende -, kognitive - krise- og andre familierapeutiske

tilnærminger. Vi tilbyr også korte, mer strukturerte kurs og rådgivningsforløp: ICDP (International Child Development Program), PMTO (Parent Management Training Oregon), og COS (Trygghetssirkelen), Marte Meo.

Systemisk praksis er ikke en teknikk eller metode, men en måte å forstå og samtale om psykososiale, relasjonelle vansker på. Den åpner for helhetstenkning og nye perspektiver, og for å se ressurser og muligheter i møte med problemer. Systemisk praksis er relevant i alle situasjoner der menneskelige relasjoner er tema.

Når det nå er midlertidig ansatt en psykolog i Familiesenterets lavterskeltilbud, er det viktig å presisere at det ikke gjøres utredning i tradisjonell forstand, heller ikke diagnostisering.

Psykososiale problemer er komplekse og kan hverken forstås eller løses som egenskaper eller sykdom hos enkeltindividet. Problemene må vurderes i en kontekst. Denne konteksten er ofte familien, men den kan også være andre viktige systemer som individet inngår i. Et eksempel på dette er at det er lett å oppfatte barns væremåte som uttrykk for noe barnet er, i stedet for å forstå væremåten som et språk som inneholder viktige budskap til de voksne. De voksnes væremåte og handlinger påvirker barnet og barnets væremåte.

4. Registrering og statistikk

Fra 2. halvår 2019 tok Familiesenteret i bruk et journalsystem (Geric) som benyttes av flere tjenester i Grimstad kommune. Det vi nå rapporterer på er antall samtaler. Utfra journalsystemet kan vi også få ut statistikk på antall personer, alder og kjønn.

Tallet på gjennomførte samtaler for 2021 er 1027. Disse omhandler ofte flere personer. All annen aktivitet herunder veiledning, kurs, koordinering og ledelse av ulike flerfaglige møteplasser, aktivitet knyttet til foreldreveiledningsprogrammene mm, kommer i tillegg.

De fleste som benytter seg av samtaletilbud ved Familiesenteret, kommer 1-5 ganger. Noen kommer flere ganger, over tid. Familiesenteret blir også kontaktet igjen av personer som har fått hjelp flere år tilbake, som søker ny hjelp med andre problemstillinger. Intensjonen om at folk selv tar kontakt og at det skal ta kort tid til de får en samtale, oppfylles fortsatt til tross for at pågangen er stor.

De fleste fant fram til Familiesenteret gjennom anbefalinger fra egen familie og venner, helsestasjonen, skoler og fastleger. I tillegg kommer mange på bakgrunn av informasjon fanget opp gjennom informasjonsbrosjyre, presseomtale, foreldremøter og internett. De kommer også etter anbefalinger fra barnehager og andre tjenester som barneverntjenesten, psykiske helsetjeneste for voksne og ABUP mm.

Familiesenteret hverken oppretter eller avslutter «saker». Brukerne kan komme etter behov, og noen ganger kan det gå år mellom kontakter. Det vi imidlertid noterer oss er at et overveiende antall oppsøker Familiesenteret for første gang.

Hva ønsker de som tar kontakt med Familiesenteret hjelp til – noen hovedtrekk:

- å få det bedre sammen
- å få det bedre med seg selv
- å forstå barnets måte å være på
- å endre konfliktskapende forhold
- å være gode foreldre
- å endre fastlåste samarbeidsutfordringer mellom voksne og barn
- barn og vold
- barn og sorg

- mobbing
- rus
- konflikter knyttet til samvær med felles barn
- barn/ ungdom som lider under foreldrekonflikter
- hvordan leve med foreldre som «har nok med seg selv»
- å sortere i tanker og følelser
- problematisk skolefravær – barn og ungdom som sliter med skolen
- mestring av psykiske problemer

5. Samarbeid

Familiesenteret har et utstrakt samarbeid med mange faggrupper i arbeidet knyttet til barn, ungdom, foreldre og familier. Hovedfokus er at det skal komme barn og ungdom til gode. Mye av denne aktiviteten blir ikke registrert i Familiesenterets statistikk, men tar tidvis mye av ressursene våre. De vi hovedsakelig samarbeider med er helsestasjonen og skolehelsetjenesten, jordmortjenesten, psykisk helsetjeneste, barneverntjenesten, Jobbsentralen, politi, ABUP, barnehager, grunnskole og videregående skoler (bl a VIP; veiledning og informasjon om psykisk helse), Kvalifiseringstjenesten, PPT, fastleger, Familievernkontoret i Aust-Agder, Universitet i Agder (UiA), Alternativ Til Vold (ATV), I tillegg deltar vi med ulike roller i følgende:

- Nettverksgruppe for Familiesentrene/ Familiens Hus i Agder.
- «Ressursteam mot mobbing».
- Skolenes basisteam (etter forespørsel, ikke faste medlemmer)

5.1.Familievoldsteam – barn som lever med vold i familien

Familiesenteret har flere typer henvendelser der barn lever i familier det utøves vold. Volden omfatter alt fra engangshendelser til grov vold over tid. Familievoldsteamet er et avtalt kommunalt samarbeid mellom politiet, barneverntjenesten og Familiesenteret. Målet er at foreldre/foresatte stopper volden og gjør det trygt for barna. Fokus er å ansvarliggjøre de voksne og øke foreldrekompentansen. Mange saker følges fra et halvt til ett år og noen over flere år. Det er enighet blant aktørene som deltar at det oppnås mer gjennom samhandling, enn hver tjeneste for seg.

Det er utviklet et ytterligere samarbeid med Alternativ til Vold (ATV) og Aust-Agder Familievernkontor som har tilbud til menn, kvinner og par.

Familiesenteret har deltatt med to personer i en arbeidsgruppe for implementering av kommunens «Handlingsplan mot vold i nære relasjoner», herunder halvdagssamlinger for ledere.

5.2.Basisteam 0-6 år

Familiesenteret har overtatt oppgavene med å koordinere og lede møtene i basisteam 0-6 år etter at stillingen som koordinator for Familiens hus ble kuttet i fjorårets budsjett.

Basisteam 0-6 år er et felles lavterskeltilbud for foresatte og alle som jobber med barn fra 0-6 år i Grimstad kommune. Her kan man drøfte problemstillinger som det er vanskelig å møte, de er usikre på hvor de skal henvende seg for å få hjelp eller har behov for tverrfaglig drøfting. Det kan også være knyttet til enkelt barn som gjennom sin væremåte vekker en eller annen form for undring, uro eller bekymring. I tillegg til Familiesenteret består basisteamet av representanter fra barnevernet, helsestasjonen og PPT. Andre aktuelle faginstanser kan bes med ved behov.

Saker meldes opp til basisteamet med samtykke fra barnets foresatte. Hensikten er å drøfte bekymringssaker på et tidlig stadium, før de evt. henvises til spesifikke tjenester.

I 2021 ble det drøftet 2 saker i basisteam 0–6 år.

5.3 Konsultasjonsteam ABUP

Familiesenteret koordinerer- og leder drøftingsmøtene hvor representanter fra ABUP er tilstede. ABUP stiller med en fra poliklinikken og en fra familieklinikken.

Det er satt av tid en torsdag i måneden fra kl. 12-15, med en sak kl. 12 og en kl. 13.30. Det skrives referat fra møtene, og journalnotat fra ABUP sendes barnets fastlege til orientering, etter samtykke fra foresatte.

Saker meldes inn skriftlig senest mandagen uken før med kjønn, alder, problemstilling som ønskes drøftet, og hvem som møter.

Navnet ringes inn til Familiesenteret slik at vi kan få sjekket ut om vi kjenner barnet/ ungdommen/familien, og dersom det har vært kontakt med ABUP tidligere, ringer vi inn navnet på barnet/ ungdom dit slik at de kan få sett på journalen.

Foreldre/ foresatte, ansatte i barnehager og - skoler kan ikke melde saker direkte, men må gjøre det i samarbeid med en av de kommunale tjenestene rundt barnet/ ungdommen/ familien eller fastlege. Dette fordi det er viktig at en eller flere kommunale tjenester deltar i drøftingen som bl a handler om hva kan ivaretas i kommunen, hva kan ivaretas på ABUP, hva kan vi eventuelt samarbeide om.

5.4 Tverrfaglig utviklingsteam (TUT)

TUT består av representanter fra de ulike tjenestene som inngår i samarbeidsmodellen Familiens Hus («En dør inn til tjenester for barn, unge, familier»), kommuneoverlege, prosjektleder HBS (helsefremmende skoler og barnehager), assisterende kommunalsjef (tidligere også oppvekstsjef).

Familiesenteret deltar i TUT. Etter kutt i stillingen som koordinator i Familiens Hus, overtok avdelingsleder i helsesykepleier- og jordmortjenesten ledelsen av TUT sammen med gruppe- og fagansvarlig i Familiesenteret. TUT har en viktig funksjon i å knytte tjenestene sammen i form av fagdager, faglunsj, utarbeidelse av felles samtykkeskjema, drøfting av ulike samarbeidsrutiner/ - former. Mandatet for TUT skal gjennomgås i 2022 da flere av tjenestene som inngår i Familiens Hus-modellen samles i en ny enhet i Oppvekstsektoren.

6. Foreldreveiledning

Foreldreveiledning har alltid stått sentralt i Familiesenterets virksomhet, og har hatt høy prioritet. En stor del av samtalene med foreldre har mange elementer av veiledning. I tillegg har Familiesenteret fra oppstart sørget for å utvikle kompetanse og praksis med ulike foreldreveiledningsprogrammer som ICDP (International Child Development Programme), Marthe Meo, og COS-P (Circle of Security). Det er en styrking av dette tilbudet at PMTO-terapeutene har blitt innlemmet i Familiesenteret (fra 01.01.20).

Når det gjelder gruppetilbud, er ICDP og PMTO prioritert fra Familiesenterets side. Ellers brukes programmene eller elementer fra disse individuelt. Vi har også mye veiledning av foreldre og familiesamtaler uten at det er knyttet til en metode eller - program. Vi vurderer sammen med foreldrene som kontakter oss, hva som kan være best egnet.

Aktivitet knyttet til ICDP

- Fra 2017 har det pågått en større studie om effekten av ICDP i regi Folkehelseinstituttet. Ferdig rapport foreligger.

- Medarrangør på kursdager for ICDP-veiledere på Agder.
- Veilederopplæring med oppstart januar 2021 bl. a for å få nok sertifiserte ICDP-veiledere i helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Dette i samarbeid med Familievernkontoret i Arendal og Kvalifiseringstjenesten.
- I samarbeid med helsestasjons- og skolehelsetjenesten er det søkt- og mottatt midler fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) til 6 ICDP grupper årlig. Familiesenteret bidrar i denne forbindelsen med opplæring, veiledning og med å holde grupper.

Aktivitet knyttet til PMTO

- Individuelle konsultasjoner, både korte (1-5 samtaler) og lengre forløp (20-30 samtaler).
- Deltagelse på Regionsamling SØR for PMTO-terapeuter. Tema for samlingen var «Barn med i timen».
- Fra 01.09.20 har en av PMTO-terapeutene permisjon fra stillingen. Permisjonen påvirker aktiviteten knyttet til PMTO. Lønnsmidlene har vært brukt til å lønne psykolog.

7. Kompetanseutvikling

- Nasjonal nettverkssamling for ICDP trenere 2021
- Ekstern veiledning med familieterapeut Kåre Nygård og psykologspesialist Ragnar Eskelund
- Fagdag i nettverk for Familiesentre/ Familiens hus i regi RBUP sør/ øst
- Arendalsuka med relevante foredrag og debatter
- Deltakelse på felles fagdag for skolene og tjenestene i Familiens Hus med fokus på samhandling/ samarbeid.
- PMTO-terapeutene har egen veiledning i gruppe.
- Kurs: Rosa kompetanse
- Barnehøydekonferanse (webinar)
- Planleggingsdager med fokus på faglig ivaretagelse og – utvikling
- ICDP veilederopplæring påbegynt av en ansatt

8. Annet utviklingsarbeid.

8.1 Omorganisering

Kommunestyret vedtok i 2011 at Familiens Hus skulle etableres på Dømmesmoen: «En dør inn til tjenester for barn, unge, familier». Familiens Hus inngår som en del av kommunens satsing på tidlig og forebyggende innsats, slik den er forankret i kommuneplanen.

Kommunedelplan Helse og omsorg 2014-2026, kapittel 5.2 forebyggende arbeid barn, unge og familier, hvor kommunen skal lykkes ved blant annet videreutvikling av Familiens Hus, inkludert skoler og barnehager, slik at barn får den hjelpen de trenger tidligst mulig.

Fra 01.01.22 blir Familiesenteret del av en ny enhet for barn, unge og familier i Oppvekstsektoren. Mange av tjenestene som inngår i samarbeidsmodellen Familiens Hus er nå i den nye enheten, mens andre er i andre enheter og sektorer.

I Familiens Hus-modellen er samlokalisering av tjenestene et vesentlig poeng. Dette mener vi det fortsatt er viktig å jobbe for.

8.2 Tilsyn fra Fylkesmannen i Agder juni 2020

Det ble gjennomført tilsyn fra Statsforvalteren (tidligere Fylkesmannen) juni 2020. Se egen tilsynsrapport og forrige årsrapport.

Familiesenteret har deltatt i arbeidsgruppe nedsatt etter tilsynet fra Statsforvalteren, som igjen ble en del av HBS og undergruppe med fokus på skolefravær.

Som følge av tilsynet har vi skriftliggjort flere av våre rutiner.

9. utfordringer videre

- Ivaretakelse av lavterskeltilbudet. Det er stadig høy pågang fra brukere. Det er økt forespørsel fra skoler om deltakelse i ulike sammenhenger, f eks basisteam. Det er høyere terskel for inntak i spesialisthelsetjenesten (Avdeling for barn og unges psykiske helse, ABUP). Det er økte forventninger til kommunale lavterskeltilbud og til at psykisk helsetilbud til barn og unge skal styrkes i det kommunale hjelpeapparatet. Ved økt bemanning vil vi kunne bidra ytterligere i forhold til ønsker fra samarbeidspartnere, i tillegg til å ivareta lavterskeltilbudet. Til sammenligning har Familiesenteret i Lillesand 4 100 % familieterapeutstillinger, Mandal 6 familieterapeutstillinger pluss 2 psykologstillinger.
- Samlokalisering av tjenestene til barn, unge og familier
- Tilskuddsmidler fra Statsforvalteren sammen med vikariatmidler gjør det mulig å ha en psykolog ansatt i 100 % stilling også i 2022. Hvordan jobb med å beholde – og få dette som en permanent løsning.
- Usikkerhet omkring eventuelle utfordringer som følge av pandemien.

Grimstad, 08.02.2022

Erlend F. Refstie	Stine Andreassen	Isabel Cristina Campelos	Hanne Johnsen
Familieterapeut	PMTO-terapeut	Psykolog	Familieterapeut